

Humanistskolen

Oslo, 28. desember 2014

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Høring - Forslag om endringer i privatskoleloven ("ny friskolelov")

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev av 17. oktober 2014, sak 14/5053. Vår anliggende i høringssvaret er å bringe på bane hva endringene vil innebære for sekulære, humanistiske livssynsskoler.

Tittelen på loven

Humanistskolen er positiv til at vår skole vil gå under betegnelsen "frittstående skole" eller "friskole", og støtter således departementets forslag om å endre tittelen på loven.

Grunnlag

Departementet la tidligere til grunn et krav om "gudetro og gudsdyrkelse" for å kunne bli godkjent etter privatskoleloven § 2-1 a, "religiøst grunnlag".

Etter at Likestillings- og diskrimineringsombudet i 2013 slo fast at departementet hadde brutt diskrimineringsloven § 4 ved å nekte Humanistskolen godkjenning, endret departementet praksis og ga Humanistskolen kr 50.000 i erstatning.

Humanistskolen er positiv til at godkjenningsgrunnlaget nå endres fra "religiøst" til "livssyn".

Vi har ingen kommentarer angående de andre godkjenningsgrunnlagene.

Innhold og vurdering

Humanistiskolen er positiv til departementets presisering av "at et krav om jevn god opplæring ikke innebærer at skolene må ha læreplaner som er identiske med de som blir brukt i den offentlige skolen."

Videre er vi positive til at departementet uttrykker at det er "rom for å gi friskolene ytterligere spillerom sammenlignet med dagens praksis uten at dette går på bekostning av det overordnede målet om at opplæringen skal sikre elevene et minst like godt grunnlag for forståelse og valgfrihet med tanke på senere utdanning og yrkesvalg."

I lys av dette opplever vi det som problematisk at departementet samtidig vurderer å frata Humanistiskolen mulighet til fokusere på filosofi og kritisk tenkning i sin undervisning, ved å innføre et krav om at omlag halvparten av skolens filosofifag skal være bundet opp mot kristendommen.

Humanistiskolen er positiv til forslaget om at "inntil fem prosent avvik fra den offentlige fag- og timefordelingen" kan godkjennes "uten at dette går på bekostning av kravet om jevn god opplæring totalt sett".

Videre er Humanistiskolen positiv til at det åpnes "for at timene til valgfag på ungdomstrinnet kan benyttes til egne fag." Dette er i tråd med vårt forslag i vår høringsuttalelse av 6. mars 2012, hvor vi skrev:

Humanistiskolen er negativ til at privatskoler ikke gis større mulighet til å utforme egne valgfag i tråd med eget stiftelsesgrunnlag. Det følger av privatskoleloven at privatskoler kan søke om godkjenning av alternative læreplaner som er jamngode med læreplanene i Kunnskapsløftet, men kravet om jamngodhet er uklart i tilfellet valgfag. Ettersom alle de foreslåtte valgfagene har egenart, med svært ulike kompetansemål og tverrfaglige temaer, er det ikke tydelig hva som må til for at et alternativt valgfag ved en privatskole skal oppfylle kravet til jamngodhet.

Kompetansekrav for undervisningspersonalet

Humanistiskolen er positiv til forslaget om at det "inntas en forskriftshjemmel for å kunne gjøre tilsvarende unntak [som for valgfag] fra kravene til undervisningskompetanse for enkelte fag i frittstående skoler", herunder Humanistiskolens dannelsesfag.

Vi er videre positive til at dagens § 4-2 fjerde ledd andre punktum oppheves, så lenge arbeidsmiljøloven § 13-3 sikrer Humanistiskolen mulighet til å ansette lærere som deler skolens verdigrunnlag.

Hva gjelder øvrige krav til kompetanse, ønsker vi å vise til vår høringsuttalelse til Utdanningsdirektoratet av 8. juni 2012, hvor vi blant annet skriver:

Humanistskolen er opptatt av å kunne ansette de dyktigste lærerne. Vi er derfor av den oppfatning at rektor ved hver enkelt skole, etter en grundig og helhetlig vurdering av søkerens faktiske kompetanse, bør ha anledning til å ansette den søkeren som blir vurdert til å være best kvalifisert til arbeidet.

I noen tilfeller vil den best kvalifiserte søkeren være en søker uten praktisk-pedagogisk utdanning. Humanistskolen forslår derfor at i tilfeller hvor en søker kan vise omfattende og relevant faglig bakgrunn og arbeidserfaring, samt god personlig egnethet, bør dette kunne veie tyngre enn praktisk-pedagogisk utdanning.

Selv om praktisk-pedagogisk utdanning er et verdifullt tilskudd, virker dagens absolutte krav om slik utdanning som en barriere som holder mange dyktige mennesker unna skoleverket. Med dagens lovgivning ville ikke Finn-Erik Vinje kunne bli ansatt som norsklærer; en formidler som Arne Næss ville ikke kunne bli ansatt som filosofilærer.

Humanistskolen har tillit til at rektorer er i stand til å vurdere hva slags kompetanse som bør veie tyngst ved en ansettelse. Derfor ønsker vi at rektorer skal få anledning til å gi fast ansettelse også til søkere uten praktisk-pedagogisk utdanning i tilfeller der annen kompetanse veier tyngre.

Inntak av elever

Humanistskolen er negativ til en "forskriftsfesting av regler om inntak ved frittstående skoler", med mindre disse reglene kun vil gjelde frittstående skoler på videregående nivå. Vi mener at dagens ordning med at skolens styre fastsetter inntaksreglementet er tilstrekkelig, og gir skolen den fleksibilitet som er nødvendig. Humanistskolen har per i dag inntak basert på "først-til-mølla", og deretter loddtrekning fra ventelisten ved eventuelle ledige plasser.

Humanistskolen er positiv til at reglene for inntak tydeliggjøres i loven.

Skolevirksomhet

Humanistskolen er positiv til departementets forslag om å beholde lovens hovedprinsipp om at "skolen som utgangspunkt skal drive skole og ikke annen virksomhet", under forutsetning av at "virksomhet som anses som en naturlig forlengelse av skolevirksomheten" (eksempelvis utleie av lokaler på kveldstid/ferier) fortsatt tillates.

Vi er videre positive til at det ryddes opp i regelverket, slik at det blir forskriftsfestet hvilke unntak fra hovedprinsippet som kan godkjennes ved dispensasjon.

Minste elevtall

Humanistskolen stiller seg negativ til at kravet om minste elevtall økes fra 15 elever til 30 elever.

Departementet argumenterer i høringsbrevet med at det ved små skoler er vanskelig for elevene å "utvikle sosial kompetanse, følelse av tilhørighet og felleskap". Vi mener det vitenskapelige belegget for en slik påstand ikke er godt nok dokumentert.

Tvert imot slås det i rapporten "Sammenheng mellom skolestørrelse og kvalitet"¹, publisert av Utdanningsdirektoratet, fast at:

- "Det finnes ikke forskningsmessig belegg av betydning for å si at skolestørrelse har betydning for læringsmiljø og elevenes sosiale kompetanse."
- "Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for elevenes motivasjon for læring."
- "Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for mulighetene for elevmedvirkning i skolen."

Videre synes vi det er merkelig at det skal stilles andre krav til private skoler enn til den offentlige skolen. Det finnes dusinvis av offentlige skoler med færre enn 30 elever, men det kun er de private skolene som vil rammes av departementets forslag. Eksempelvis har både Flekke skule, innerst i Flekkefjorden, og Rombak Montessoriskole i Narvik det samme elevtallet (27 elever), men kun den sistnevnte vil bli tvangsnedlagt fordi den har for få elever. Dette vil gjøre det vanskeligere for foreldre å velge skoler i tråd med sin religiøse og filosofiske overbevisning.

Humanistskolen vil ikke rammes av den foreslåtte lovendringen. Det er svært stor tilsøking til skolen, og vi har langt flere søkere enn vi har plasser. Vi ønsker dog å være en liten grendeskole midt i Oslo, ikke en stor utdanningsfabrikk, og tilbyr derfor plass til kun 60 elever totalt. Vi frykter at den foreslåtte lovendringen er et første skritt på vei mot å forby små, ideelle friskoler, og tillate kun store aktører med sterke kapitalressurser i ryggen.

¹ <http://www.skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no/asset/2027>

Bruken av statstilskudd og skolepenger

Humanistiskolen er positiv til departementets forslag om at "skolene skal godgjøre at kjøp fra eier eller andre nærstående er gjort på ordinære markedsmessige vilkår".

Rammebetingelser for godkjente skoler

Humanistiskolen ønsker å påpeke at ordningen med gratis leksehjelp ikke er uproblematisk for privatskolene.

Privatskoleloven slår fast at skolen kan "krevje inn skolepenger" (§ 6-2), men at leksehjelp "skal vere gratis for elevane" (§ 7-1e).

Leksehjelpen kan således ikke finansieres ved foreldrebetaling. Ettersom private 1.-10.-skoler kun får dekket 85 prosent av kostnadene til leksehjelp gjennom statsstøtten, jf § 6-1, så fremstår det som uklart hvordan de øvrige 15 prosent av kostnadene skal finansieres.

Videre er det et misforholdet mellom hvor mange timer leksehjelp offentlige skoler og privatskoler må tilby. Mens kommunen skal tilby 0,8 uketimer leksehjelp i snitt for hvert av de 10 årstrinnene (totalt 8 årstimer), må private ungdomsskoler tilby 2,67 uketimer for hvert av sine 3 årstrinn (totalt 8 uketimer). Utgiftene per årstrinn blir således svært forskjellig i offentlige og private skoler, uten at dette kompenseres spesielt.

Private ungdomsskoler må tilby 8 uketimer leksehjelp, men mottar offentlig tilskudd for kun 2,0 uketimer (85% av 3 x 0,8 uketimer). Det offentlige tilskuddet dekker således kun omlag 25 prosent av kostnadene knyttet til ordningen. Det fremstår som uklart hvordan de øvrige 75 prosent av kostnadene skal finansieres.

Bestemmelsen om at leksehjelpen "skal vere gratis for elevane" er likelydende i opplæringsloven § 13-7a og privatskoleloven § 7-1e, og gjelder altså alle elever uavhengig av om de går i offentlig eller privat skole.

Den tidligere ordningen med gratis skolefrukt ble fullfinansiert av staten, og var således reelt sett gratis for elevene. Vi kan ikke se at en tilsvarende ordning gjelder for leksehjelp, og stiller oss uforstående til dette.

Vennlig hilsen,

Ole Martin Moen, Ph.D.
Daglig leder
Humanistskolen

Thomas M. Johanson
Styreleder
Humanistskolen